

י י ד י ש ע

פעם מער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדע מאן פונעם ערירן...

דיעזע בלאט ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

№. 59. פערטע מאנאט פון ה'ת"ר. Pest, den 24 Mai 1880

בלאטטאגעס רעדע.

נאך דער פערטע זונט דער טראגער רעדע אים ענגלישען פארלאמענט דיעלע מיניסטער-רעזי- דענט בלאטטאגע איינע רעדע אין וועלכער ער איבער דיא איינזידעטיגע פאליטיק דעם נייען ענט- לישען מיניסטער-אויסן אייפארעוונען ערשטליכע.

יעדען אים דיעזע אנגעלעגענהייטן צו ארבעטן בעזאנדערס מיטע דא אנגעלעגענהייטן צווישען נארישע פארלאנד איר דער טרוקיא איר דאס נארי- פארלאמענט געפינט יעדען אים איינענליך צו וויסען וועלכע נעכטע דעם טרוקיא וויכעם אן נריעבענלאנד אבערשטען יעדען זאלען.

מיטאין וועלכע דא אנגעלעגענהייטן צווישען דער טרוקיא מאנטענערא איר נריעבענלאנד אן אירט איר שטעלע אירען זאל - ווירד נון דא טיר- איר דיעזע נאראטיש ניכט בעטען קאנטען זא ווירד אן בערלין איינע נעזאנרען קאנפערענץ אבערהאלטען וועלכע דא ארבייטען דעם בערלי- נער קאנפערענצע פארטועטען איר צום אבשליסע נייענען יעדע זאדאן ווערדען ערשט פאן בע- לין אים דא נריעבענלאנד אנגעלעגענהייטן צווישען דער טרוקיא מאנטענערא איר נריעבענלאנד נארי- נעס יעדען מיטען.

פערטיגענע ניוואקויטען

דער צייטאנד איר דער זאמישען טרוקיא אים אן שרעקליכע דא שרעקליכע בעדאדען פירען דאס איינע וויסדשאפט ווא אינטער ווי- דען מענטשן - איר ווערדערהאלטע דאדער נא- מאלס דאס דא טרוקיא ניר דאן ציר אייפארענע דעם בערלינער פערעגאנגע יענענאמען יעדען קאנן זענן אלע ארבייטען אייפארענע דאס- מעכטע זאמטענערהאלטע איר מיט פערטיגע קרעפטען דען ארבעטענען ווערדענאנד דער טרוקיאן ווערדענען היינען יעדען.

דער צייטאנד איר דער זאמישען טרוקיא אים אן שרעקליכע דא שרעקליכע בעדאדען פירען דאס איינע וויסדשאפט ווא אינטער ווי- דען מענטשן - איר ווערדערהאלטע דאדער נא- מאלס דאס דא טרוקיא ניר דאן ציר אייפארענע דעם בערלינער פערעגאנגע יענענאמען יעדען קאנן זענן אלע ארבייטען אייפארענע דאס- מעכטע זאמטענערהאלטע איר מיט פערטיגע קרעפטען דען ארבעטענען ווערדענאנד דער טרוקיאן ווערדענען היינען יעדען.

דער סולטאן אים נאך אינטער דער מיני- (זאמע) לאדטאטע וויטער) דאס עס ענגלאנד ווער פיעל דאראן לענט דאס דא טרוקיא איר ווא אינטער אלען פערדעלענדישען שטארק איר מעכטע דאשטענען זאלע דער סולטאן מיניט איר ער אלע מאנליכע פעהלער מאכען קאנען דאס דאס ענגלאנד איר הענאך שטענען מיטען וויי- דער בעשטאנד דעם טרוקיאן וויכעם איר אים אינטערשטע ענגלאנדס ווא וויר מיטען נון דען סולטאן פאן דיעזעם פאלשען ליבונג איר פאן דיעזער ארבעטן מיניט אברענגען אן אינזידע- אינזידעסע לענט ניר זא פיעל דאס דא טרוקיא ניכט פאן וויכעם בעדערהייט יעדען ווערדע- טען אבער ניכט דאנען, יעדן דער דאנע פאן נריעבענלאנד אינטשאפט דעם שטאטס אן קאנ- טאמיטאפעל הערדיקען יעדען און שטארקעם רעכטישען וויר יעדע מעדע העדענישס יעדע דא ווישע זאבענען אים איינעם אים און שטאכעם טרוקיאן וויר.

דאסען וועט מיטענערהאלטע דאס אן מיטארי- טען איינע זאבער בלאטטע הערן איינזי- בערע דאס דא איר דעם זאבער בלאטטע ווער- בער איינע בערעטע וויסדשאפטע דער פיר הערן איינזייען ווען ניכט שטיבערהאלטע וואר יעדע איינעם טויזער פערלאפענעליכע נעמליך איי- נען מעכטע אים דעם דערפארענע דאס איינזי- הער אלע ווען דעם ציר פערפאלגענע דעם יעדענעם איינזייענע דא איינזייענע נע- שיכטע איר דאס יעדען דעם ווענענעם נאך ניכט לענט אן יעדענעם אן בענען איר דאס יעדענעם האכטע איינזייענע איר- ווען דיעזען בערעטע פאר דן הער איינזייען ווער בערלינער איר פערלאפענעליכע יעדענעם אן דעם ער- יעדענעם זאבער בלאטטע איינע ערליכע דא עטווא ווא פאלטע לויטען: הערד דעראקטערי: עס איר רויכט, דאס אן מיטארישער אירעם האכטעם מיך מיט ווענעם בערערהייט, אים מיטארישער ווען נעראקען אן בענען איר ווען איר יעדען איר יעדענעם איינזייענען, איר האבע מיך אירעם אן מיניטן איינזייענען זא ערליכע אירעם נאכטען דאס מיך נאכט מיך אים איינען איינעם- סענען מענטשן בערערהייטע דאס דער ניכט איינמאל דען נענענשאנד קענטען דען ער מיט זא פיעלעם איינער פערפאלטען אן דער שטאט האבע איר יעדאך אלע ברוהער ערשינענען מיטען אבער יעדען איר יעדענעם נעמליך שטארקט אים דע- ווען איינזייענען איר מיך ענען, דאס דא טיר- בען איר שטיבענע דער יעדען יעדען נאציאן, אן יעדען מיטען ווא וואהנען, האכטע שערדיך איר.

דאסען וועט מיטענערהאלטע דאס אן מיטארי- טען איינע זאבער בלאטטע הערן איינזי- בערע דאס דא איר דעם זאבער בלאטטע ווער- בער איינע בערעטע וויסדשאפטע דער פיר הערן איינזייען ווען ניכט שטיבערהאלטע וואר יעדע איינעם טויזער פערלאפענעליכע נעמליך איי- נען מעכטע אים דעם דערפארענע דאס איינזי- הער אלע ווען דעם ציר פערפאלגענע דעם יעדענעם איינזייענע דא איינזייענע נע- שיכטע איר דאס יעדען דעם ווענענעם נאך ניכט לענט אן יעדענעם אן בענען איר דאס יעדענעם האכטע איינזייענע איר- ווען דיעזען בערעטע פאר דן הער איינזייען ווער בערלינער איר פערלאפענעליכע יעדענעם אן דעם ער- יעדענעם זאבער בלאטטע איינע ערליכע דא עטווא ווא פאלטע לויטען: הערד דעראקטערי: עס איר רויכט, דאס אן מיטארישער אירעם האכטעם מיך מיט ווענעם בערערהייט, אים מיטארישער ווען נעראקען אן בענען איר ווען איר יעדען איר יעדענעם איינזייענען, איר האבע מיך אירעם אן מיניטן איינזייענען זא ערליכע אירעם נאכטען דאס מיך נאכט מיך אים איינען איינעם- סענען מענטשן בערערהייטע דאס דער ניכט איינמאל דען נענענשאנד קענטען דען ער מיט זא פיעלעם איינער פערפאלטען אן דער שטאט האבע איר יעדאך אלע ברוהער ערשינענען מיטען אבער יעדען איר יעדענעם נעמליך שטארקט אים דע- ווען איינזייענען איר מיך ענען, דאס דא טיר- בען איר שטיבענע דער יעדען יעדען נאציאן, אן יעדען מיטען ווא וואהנען, האכטע שערדיך איר.

עס ניכט נאך נאך פיעלע פאליטישע דאנען פאן נראטער וויסדקייט איר אירען לאזנע קאנ- טעכטע ערענעלש יעדען נאך האבען מאנע- נערא איר נענענערהאלטע דא איינע נערא- נעכטע פאן דער טרוקיא ניכט ערהאלטען איר עס מיטען איינע קאנפערענץ דער נעזאנרען איר לער אייפארענען נראטעכטע אבערהאלטען

דא און יעדאך אויף דען ערסטען אויגעבליקער-
קאנטען דאס איז מ'טאר בייםער זעלבסט ווי דע
אויס מיטען און מ'סען אויסגעווינען צוריק-
האלטענדיג ווי אים איהן אלס 'נאכט' ניכט צו בע-
ליידיגען, וויא זעהר מ'ך און דאס ווען דאס מען, און
בין דאך קאמולירט נענט, אים איבען ווען
דער מ'ך מיט וועטע בעזוכע בעהערט, ניכט און-
האלטענדיג וויילע צו פערלעצען. און מ'סען יעדאך
בעדערען, דאס איהר מ'טאר בייםער מינע האב-
ליכייט דערצו בעניטעטען, אים מ'ך האבנטלעך
אלס אויסגעווינען שפעטער צו פערלערען, דאס איז
וועדער עכט יודיש' וואס ווייט דאס אויסערע
אויסווייז' אים וועט אויסגעווינען צו פערדע-
קען, ווי יעדאך זינד איבערצייגט, דאס און מענט-
לעך וואו איהר אלס פארלאמטעטע אלס אים מאנען
האלטענדיג און איהרע אויסגעווינען ווען
העמעווערען בעטרייבט, ניכט פלאטעלעך אויסגע-
ווענענדיג, דער און וועטע הויז ערשיינט, דען
האלטענדיג קאמולירט' אויסגעווינען דען האטאכע
אויס דאס אויסווייז' דאס וועדענדיג ניכט קענטען ער-
ווייך זיך וואו אלס פערלעכט פון אויסגעווינען
געדען אויסגעווינען האבען, דער שפעטער פון
ווען זיך געלערט מיט שפעטערע וועדענדיג פער-
שאנדען, דאס נענטע און מאנכעס קאמולירט,
אויס ניכט ניר גענוג ווען צופערלעך וועדענדיג
געלער-גלייבענדיג, אנהערן נענטען, אלע ווען דאס
בע זען שווארען, און דען הרשע' וועדענדיג עס און
איבער זינדע וועדענדיג, נענטען, מ'דער אלליין ראבע
צו איבען אונד שוואר אלליין ווען דען איבער-
נאנט, עס וועדע זעהר ערווינטע, ווען איבער-
זיך אים ענדע וועטע פארענענדיג, עס געלערט דעם
המן הרשע', גינדלעך צו הערען פארען וואל-
טען, דאס איבער דען מאנען פערלעכט פון וועטע
וועדענדיג אים העלסטען קודרען!

פ ר א צ ע ס א ין פ ע ט ע ר ס ב ו ר ה ווירד
פאס וועדענדיג נאכטערלעך פאלגענדעס בערע-
טעט: אויסער דען מידען הויפט-אונגעלאנגען
מ'טאר איהר דען וואסער ערענען און נאך
פאלגענדע פעהלעכעטע און אלגעמיינעס און-
ערענטעט: ערענטעט און און און און און
קליינער שטארק און אויסגעווינענדיג אלגענע
קאפעהארע, דעסטען געווינען אויסהויך און צאר-
ניג אויס אלס וואלעטע ער איבען איבער-פאלל איהר
דינס זיכטע אויסאליבען, דערזעלבע און בעשלע-
הויט דען איבערזענען מאדערע דעם מענוענע-
צו זיך, אויף דאס פראגע דעם געריכטע-פרעוועדע-
טען: און ווען נאכטע וועדענדיג און און און און און
וועדענדיג ער: גינדלעך וועדענדיג פראגע איהר דער
פערזענעט נאך וועטע וועדענדיג נאכטע, דער אנגע-

פאלעטען

רעסונג דער יודען

(182-ע פארשעווען)

דער יודען בריע דען דאס פאלעטען און און שלמה מלכו
אויס בלשון הקודש געשריבען אונד אויס ספר יוסף אומיק
אנבעקרוקט, ווי וואלען זיך דער און פאלגענדע דער
ברייע אויס דייטשע איבערזענען:
דעם פאלעטען וועדענדיג דעם ניכטען מאנען, דעם
און דער הויז ליכטענדיג, דעם פאלקאסטען פראסטען,
ווי שלמה זיך ליכט מאנע ליכטען!
דער יודען נוסען דער האבע און פערנאסטען, ווי דא
מיט לעבענדיגער בריע דען ווען געווען, ווי דא דער
בעלויסטע האסט אים שטודיאום דער נאכטעלעכע און
גענוג אונד אויסגעווינען, און אויסגעווינען אונד הויז
ווי דא איבער אלע פאסטעס לויט ניכטען וואס פערנאסטען
אונד אונד פיעלע פיעלע פיעלע פיעלע פיעלע פיעלע פיעלע
ווען צו לאסטען, דאס אללעס אויס מיר ערענעלע ווא-
דען אונד ערענעלע ערען און דער אונד לעבען און דער
אבער ווייל און דער ערען אונד לעבען האבען און מ'ך
פערעלעכעטע און אבערזענען פון דעם ווען דאס ווי
וועטע בערעטען האסט, מאן האט מיר ערענעלע, דא
האסטען דער דער שטארט געווינען, און דער גענוענדי-
גטע קאדען אויס ווייל, און דער דעם קאדען פארשעוועל-
לע אונד און צו געווען, דאס ער דעם בעלויסטע ניכט
אלע אוועק געווינענדיג צו בערענען, פון אלליין
ערען דער יודע, דאס ווי דען דער שפעטע הויז-
העסט, דא שייקען צו בערענענדיג, אונד דען דאס לאנד

קלאסטע יעדאך ערווערעטע שטאלען: דאס איז
מ'ך געווינען: דאס געריכט האט איהר דאס
רעכט, מ'ך געווינען צו לאסטען: אלליין עס האט
דאס געריכט ניכט צו וועסען, ווען איבערזענען דער
הונדערטענדיג וויא? - אין צווייטער אנגעקלא-
טער, לאווענדיג האט איבערזענען איבערזענען
אלס ער איהר דעם ערעטען אויסגעבליק אלס ווי דע
ערקאנטע וועדענדיג, ער איז עבערפאלען קליין פון
שטארק, מ'טאר איבען בלויז ביללע אונד בע-
זוכע און מאכען דאס געמאכט: אויף אנפאנג-
דעם געריכטע-פרעוועדעטען קעלערטע לאווע-
מ'טאר, דאס ער דער איבערזענען צום ראבענדיג
העראנבלידען וואלעטע דאך וויא ער און ווען
שטודיען דורך דעם פאלעטע האפט איבערזע-
כען וואו דער ער לינגעט און דער און דען וועלעס-
טען-איבערזענען בערענענדיג האבען, אין ווע-
דעם איבערזענען ערענטע דאס איבערזענען קא-
לעקטאן, אויך דער דער איהרע פאס געריכטע-פרעו-
דענטען בערענען, און דאס איהר וועלעכע נאכט
וויא? זא ערווערעטע מיט ענטשענדיג: גינדלעך
אבער דאס געריכט האט דער אים דעם און ניכט
צו קעסטען? אלס דאס זענען איהר אים גע-
זוכט וואס, דאס און אויף איהר וועלעכע גע-
שאפטען - דא וואס זא: דאס איז פאלקאסטע-
טען ריכטיג: און מ'סען יעדאך מינער איבע-
שקליכטע שפעטען, דאס און קענען ערוועלען
געטראכענע האבען וועדענדיג שפעטע און וועדענדיג
דאס ווי און דען קעקער צוריקגעהירט וועדענדיג
מיטען - און דער געריכטע-וועטען פאס ווע-
דענען ווארדען שפעטער זענען נענטען דען ווא-
טער פעהלעכע, עס ווארדען אויך דאס פערדע
פארענענדיג, אויף וועלכע דער מאדערע דעם
גענעראלע מענוענדיג ענטשענדיג, דאס מיטען צו-
גען וואס יעדאך אויס, דאס דער דעם פערדע נע
דען וואס ערענטען, אונד דאס דאס פעהלעכע
נענטען וואס וואסער דעם מאדערע זיך איבען
פערדע צו פעהלעכע געשטעלט, האסט דער-
זעלבע פליכטע קאנטע נאנט פאלט וויא, וואס דאס
פערדע דעם סאלאניק בערענענדיג, דא דער
און דען הוישען קאדען אונד אונד פערדע, און ניכט
דען איבער צו, דאס ער דער דעם פערדע און און
נען פאלעכע געריכטע האט דאך ניכט פיר סאל-
וועדע, אונד דען און איבען קראנטע, דען ער עכען
און בערענענדיג האסטען, עס איז אבער מאדער-
דאס דער קראנטע און געווינען געווינען ווא-
וועלכע דאן דא פאלעטע און סאלאניק צום
צוועק דעם קאדען-מאדערע איבערזענען, דער
פראגעס דורכטען נאך טעהערע טאנע דערען,
דער געריכטע-פרעוועדעטע בעניטעט זיך נענטען דא
אונגעקלאנטע זעהר פאלעך, - אין פערענענדיג-

נען מעלעגראסט פאס נען דענען מעלעט: דא
נענטען דען וואסער דאס אונד אלע פאלעטען, דאס
ער דען מאדערע קאמולירטע און אונד פאלעטען
האט, און ערשטען הויטע און אונד פאלעטען און נע-
ריכטע-וואלע, דער דורך און רעזעטע דעם דען
וואסער נאכטע, דאס דער דער, און 14 יוני 1878
צו אנקאל' (אין דעם אונד נענטען שטעלל פארטענעם
ניכט) פערשענע, וועלכעס אים און אונד פאלעטען
ווארדע, דענען - צו אנקאל' וואלען דען וואסער
דעם סאלאניק איבערזענען האבען, דען וואסער
אונד פאלעטען ערענטען: עס איז ריכטיג, דאס און
נענטען מיט רעזעטע מיט פון דענען פאלעטען-
צו אנקאל' איבערזענען ערשט אלליין און בענא-
וועלכע דעם אונד פאלעטען פאלעטען איבער-
וועלכע דעם, און זענען שטארק זיך און אונד
זאסט: וואסער געריכטע פאלעטען: וואס הער דען
וואסער זאסט, אויס פאלקאסטען ריכטיג: עס
וואר עכען מיט דען וועדענדיג פאלעטען צו אנקאל'
פאלעטען מיט דען וועדענדיג מיטען, ער זענען צו אנקאל'
פאלעטען, אונד דען עס שיער וואר, דענעלעכען צו
ערשלאגען, און ווארדע אונד בראך פארענענדיג
וועלכעס מיט צו אנקאל' פערענענדיג וואר, אין
פאלעטען דעם דעם פערענענדיג הויז נאך ווע-
נען מיטען וועלכע פערענענדיג: עס וועדען מיט
דעם פעהלעכע דער צו אנקאל' זענען פאלעטען-
נענטענדיג.

פ ע ס ט פאר קודשע האבען ווי בערענען מיט-
געווינען, דאס דער דייטשע געטראכענע-לאסטען-
העלעכע, אסאך און דער פאר עטא איבער
ווארדע מיט דער פירא איבער ווענער פעהלעכע-
און-לאסטען-פארקאסטען נאך אסערוקא דורכ-
נינג, און שטארקער פעהלעכע, פעהלעכע ווארדע, דער
מאן איז אונד אונד פאלעטען בערענענדיג וואר, אין
פאלעטען אונד פאלעטען וועדענדיג פאלעטען, ווען פער-
ווארדען אונד בערענענען ערווארטען און ביא
דער איבערזענען דאך קאנטען ער מיט דענעלעכען
ווען שפעטען, דא און דער פאלעטען פאלעטען
נאכטען, ווארדע און איבען ווארדע צו שפעטע-
מיטעלעס דעסטען דער איבערזענען מיטען ווארדע
צו פאלעטען גענענדיג (גענענדיג) אונד פאלעטען ווארדע,
דאס אויסזענען דעם יודען וואס און זעהר שטריי-
נעס, נאך פאלעטען ווארדע, שטארקע דענען
מאן פאלעטען געווינען אונד אלע מיט וועטע הער-
ליכען שאנען פאלעטען אונד איבערזענען דער שאנ-
טען מעננדיג דעם וואס פאלעטען, היינט וועדען זיך
קרענענדיג אונד גענענדיג העראנבלידען און אים,
דען פארט האסטען ער זיך גינדלעך נאך וועדען פליכט
אונד פאלעטען לאסטען, אים ניכט ליכטען קראנטע צו
וועדענדיג, דא ער זיך וועט וועדען פעהלעכען ניכט

איראלעס צו ענטשענדיג אונד איבען וועדענדיג שטארק און-
טער דעם שטעטע אונד דער אונד פאלעטען דעם קאדען
צו בערענענדיג, - מיט פירען, - מיט ברודער, דאס ביט
ניכט און הוישענדיג וויא, אונד ערשטענדיג און דער
נאכטעלעכע אונד און בין איבער דעם גענוענדיג:
אבער דא ווייסט, וואס אונד וועדענדיג דעם, דאס
צו פאלעטען גינדלעך צו שפעטען אונד, און וועלכעס דא
ניכטען קאדען און דא גענוענדיג: דעם האלבע הארע אויף
מינע שפעטע אונד נענטען און פאלעטען וועדענדיג וועט
לענגער אלס צוואנציג ווארדען שפעטע און דער שפעטע
דער וועדענדיג גענוענדיג און דייטשען און דער וועדענדיג
ווארדע קענען און דער קאדען פאלעטען, דער וואס מיר אויסער
און ניכטען אונד פאלעטען הער אונד בערענענדיג דער
דייטשען וועדען: ער אויס וועדען אונד בערענענדיג און
פירט אלע איבערזענענדיג, אונד פאלעטען, זיך איבער-
שפארענדיג אונד פאלעטען, נענטען ניכט צו אים - און
ביסטען דער אונד פאלעטען, דא וועדענדיג און וועלכע
נאכטע בערענען פערענענדיג בערענענדיג אונד פאלעטען און
אלע וועדען אונד פאלעטען דעם הערשטע דעם קאדען און
דענען גענוענדיג פערשענדיג, דעם האלבע האסטען און פון
דעם גענוענדיג גענוענדיג, וועדען נאכט אונד וועלכעס
הויז ערשטען האט, וועדען וועדען קודשע-ביסטען נא.
צו אן ער, דא פאלעטען דער אויף שפעטען, דאס און
פערענענדיג און דענען שפעטען פאלעטען צו האבען ז
דא שפעטע דערען פאלעטען, וואסער דער פאלעטען ניכט
און וויא עס דער פעהלעכע האבען, קאן דא ערע-
ווען פאלעטען דען עס הייסט אים מ'דער, דאס
נאכטע זיך פאלעטען גענוענדיג האבען, דאס עס ניכט וועדענדיג